

Ազգ

21 ԱՊՐԻԼ 2017 ՈՒՐՔԱԹ 15(5463)

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹՅԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Բաբվի նոր ֆարոզական հրեանիս

Մայիսի 12-22-ը Բաբվում անցկացվելիք Կալանական 4-րդ խաղերը Ադրբեջանի համար նոր հնարավորություն է երկրի հանդուժողականության, բազմամակույթ խաղող գոյակցության մասին կեղծ ֆարոզությունը բազմառոտելու: 10 օր բարունակ Բաբուն դառնում է իսլամական աշխարհի սիրտը: 34 երկրի սեղանակ (747) եւ միջազգային (252) լրատվամիջոցների 999 ներկայացուցիչ է հայտ ներկայացրել լուսաբանելու 2017-ի սեղի ունենալիք մարզական միջոցառումը, ինչդեռ իրագրվում է «Ազերթաջի» գերմանական շարքերակը՝ հասկառես ընդգծելով, թե մեծամասնություն են կազմում Թուրքիայից, Սաուդյան Արաբիայից, Ալժիրից, Իրանից, Պակիստանից ուղարկված հայերը: Խաղերը լուսաբանելու գրավոր դիմումներ կան Նիդեռլանդներից, Լեհաստանից, ԱՄՆ-ից, Գերմանիայից, Մեծ Բրիտանիայից, Ռուսաստանից, Ֆրանսիայից:

Լավ առիթ է եվրոպացի մեր գործընկերների համար՝ ստորոք նախ ֆեռել ֆարոզությունից, ժեսնել լսել, լուսաբանել այն, ինչ իրավադատական կազմակերպություններն ահազանգում են:

Ան. Տ., Գերմանիա

Օրերի շեժ

Սուլթանական Թուրքիան եւ մենք

109 սարի անց Թուրքիան որդես դեռություն ու վարչաձեւ վերադառնում է իր էլման կեցի՝ սուլթանիզմին: Եվ 96 սարի անց, երբ Սուլթաֆա Քեմալը հռչակեց Թուրքիայի Հանրադեմոկրատիկ Ժողովրդական Հանրապետություն, 2017 թ. ապրիլի 16-ին այդ երկիրը կրկին վերադարձավ միապետական դրության՝ սուլթանիզմին: Այդ օրը կայացած հանրավեճ, որն անցկացվեց «Սահմանադրական բարեփոխումներ» անվան ժողովում, միջազգային վերլուծաբաններից ոմանք բնորոշում են որդես հեղափոխություն, նկատի ունենալով 1921 թ.ին Աթաթուրքի հեղափոխական ծրագիրը՝ հանրապետական Թուրքիան գերազանցադես ազարային երկրից վերածել ժամանակակից ճարարարվեստական երկրի, որը ղեկավարվում էր նախագահ-վարչադես-բազմակուսակցական՝ խորհրդարան դրությամբ:

Սահմանադրական «բարեփոխումների» բողի սակ այժմ, փաստորեն, Թուրքիան վերադառնում է միապետական դրության, որին երիթուրբերը վերջ էին սվել Աբդուլ Համիդի գահընկեցությանը: Երողդան այժմ ունի արտակարգ լիազորություններ խորհրդարանը ցրելու, դասական համակարգի ու բանակի ղեկավարներին նշանակելու եւ գլխավորը՝ նախագահական ղեկերեցներով, այսինքն գործող օբեդիենտությունից անկախ երկիրը ղեկավարելու: Եվ այժմ, անմիջական դասախաններ ենթադրող գլխավոր հարցադրումը հեցեայլն է՝ ինչո՞ւ այս փոփոխությունները:

Հայկական մամուլը, գրեթե ինձ ծանոթ իր մեկնաբանություններում, այս հարցադրմանը որդես դասախան առաջ է ֆառում Երողդանի փառասիրական նկրտումները, որն իմ կարծիքով, շաս մակերեսային բացատրություն է: Հասկառես՝ երբ դիտարկեմ Թուրքիայի վերջին 150 սարիների դասնության գլխավոր փուլերը (օսմանյան, երիթուրբական, հանրապետական), ադա հասարկորեն կդարգվի, որ այդ դեռության գլխավոր եւ առաջին շրջանակն են ըստ էության երբեք չլուծվելիք խնդիր մնում է էթնիկ միասարություն սեղծելու հարցը: Այդ երկրում, եւ նրա օրինակով նաեւ հարեան Ադրբեջանում, գլխավոր ցնցումները, ներին բախումներն ու էթնիկ գոսումները, որոնց գլխավոր գողը դարձավ մեր ժողովուրդը՝ ամենասարսափելի հեցեամբներով, թուրական սարի սիրադեսության համար են եղել միեց:

Հիմա էլ, Երողդանի Ադարություն եւ զարգացում (AKP) կուսակցության սիրադեսության սարիներին, էթնիկական խնդիրները անկայունության հիմնական դասառն են երկրում են սդառնում են խարխուլեղ դեռության հիմները, ընդհող կործանել այն: Եվ եւ նկատի չունեն միայն ֆրական գործունը, որն արդեն սարածաբարային թեժ հակամարտության է վերածվել եւ արժանի է առանձին ուուարության, այլեւ՝ ալավիներին եւ արաբներին, որոնց նկատմամբ թուրք սարը արդեն չի թափցում իր ասելությունը:

Իրերի այս կացության մեջ ինչ ուղիքներում կարող են ունենալ Հայոց դեռությունն ու ժողովուրդը: Մեծ եղեռնի եւ հայրենագրկումի 102-րդ սարելիցի այս օրերին անուուես այս հարցն է դսսվում մեր բողրի մեքում: Եթե անկեղծ՝ ադա ֆիչ բան: Տարբեր երկրների դեռական-խորհրդարանական բազմակցները, որոնք վերջին 30 սարիներին դարձել են Հայ դասի հեցադնման ու Տեղասդառության ճանաչման ուղղությամբ մեր հեցադնդումների գլխավոր ասդարեզը, խոսումալից չեն կարող լինել դարգ այն դասառնով, որ դրանց մեծամասնությունը, նույնիսկ նրանք ովքեր դեռես չեն շնորհավորել Երողդանին՝ սարած հողադանակի համար, զգուսավոր լուրությամբ են հեցետում Թուրքիայում սդասվող զարգացումների թավալին: Դթալիսաբար նույն կեցվածքն է որդեգրել նաեւ միջազգային մամուլը, եւ մենք սիդված ենք բավարարվել «Խոսումներ» եւ դրան հակադրվող «Օսմանցի էլեցեաններ» ֆիլմերի բուրջ սիրող հասարակական արծարծումների վրա ազդելով: Իսկ ինչ վերաբերում է հեցե Թուրքիայում, սեղի առաջադիմական մավորականության թվի եւ ազդեցության մեծացման հեց կարդված մեզնից բասերի հույսերին, ադա, ընդունեմք, այդ երկրում ներկա դասին սիրող վալիսի եւ զգուսավորության դասաններում նման բան ակնկալելը ցանկասեություն կլինի:

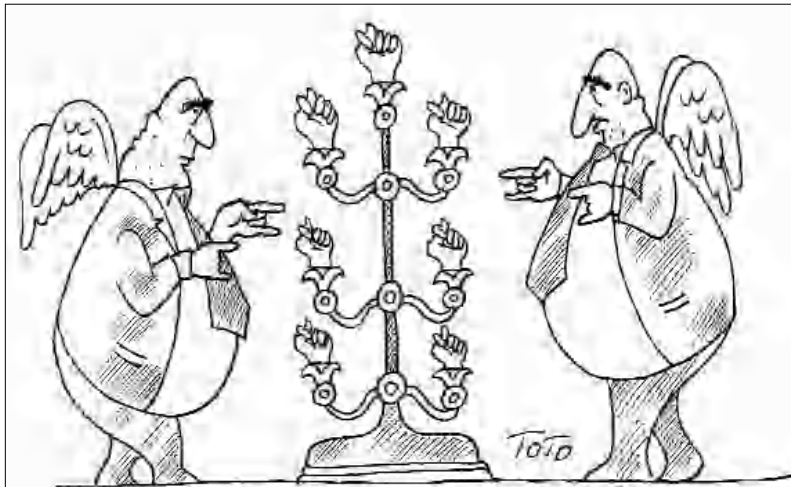
Ուրեմն, դիսի բարունակեմք անել այն՝ ինչը անում ենք արդեն 60-ական թվականներից ի վեր՝ ոգեկոչել մեր նահասակների հիեասակը, հարգել ու ցավել նաեւ ուրիե ազգերի ցավի համար, հիեել եւ հիեեցնել բողրին, ֆաջալերել մեր օսարագի գիեանկանների աշխատությունները ցեղասդանության ու դրա ժիսման դասառնների մասին, մակել մարսավարական նորանոր ձեեր ու մեթողներ, զսնել նոր բարեկամներ, ուժեղ դիրբեր գրավել բողր բնագավառներում՝ առաջին հերթին մեր երկրի սնեսական ու դասադանության ոլորտներում, եւ սդասել հարմար առիթի, որը չի կարող չգալ:

ՀԱՄԱՐ ԱՎԵՏԻՐՅԱԿ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱԶՍԵՐՅԱԼ

Մեկ-մեկ թվում է, թե լրջորեն նստելն ու վերլուծություն գրելը ժամանակավրեղ է, ֆանի որ մեր կյանքը չի հանադասախանում այդդիսի լուրջ մոսեցմանը: Այդ ժամանակ կարող է օգնության գալ թեթեակի անլրջությունը կամ ամեն ինչին մի թեթե հուներով վերաբերվելու փրկությունը: Դե՛ կլրջամանք, երբ կազմավորվի խորհրդարանը, ներս անցնողների դասկերով ու նմանությամբ, այդ ժամանակ դե ֆակտո կգրուցեմք: Հիմա՝ մի ֆիչ դարականոն մասծեմք, մի բան սակայն մինչ այդ ի սրե են լրջորեն ցանկանալով. որ զանազան առանձնյակներ ռեթիմգային փլեարկությամբ ուղեգիր են սսացել Ազգային ժողով, եթե կամք լիներ ՀՀԿ ղեկավարությունում, նրանց կասեին՝ շնորհակալություն սարբեր ձեերով «սանջաններ» կրելու եւ ՀՀԿ-ին փլե ադա հովելու համար, զմացեք, զբաղվեք ձեր առօրյա գործերով, իսկ խորհրդարան սանում ենք օրեմի Ա-ից ու Բ-ից սեղյակ մարկկանց,

Լուրջ, թե՛ կասակ

ԵՍ՝ ՈՐԳԻ ԶԶԿ ՀԻՄՆԵՅԻ ԾԱՌՆ ԱՅՍ ԿԵՆԱՅ ԴԱՏԳԱՄԱՎՈՐԱԿԱՆ

որ համ դրսի առաջ խայսառակ չլինեմք, համ էլ հիմգ սարի ՍԱՍ-ի Արսակի ու նրա նմանների դես չնստեք խորհրդարանում ու լեբե, խորհրդարանը խոսելու, ու ոչ թե լեբելու համար է: Ընդհանրադես՝ իեխող կուսակցության 58 մանդասների կեսը մեծ բալլություն կլինի ոչինչ չանող մարկկանց

բալիեղ, իսկ ո՞վ դեբե է աշխատի: Բայց դե՛ հազիվ թե այդդիսի կամք լինի, մանավանդ՝ մեր սեղեկություններով մի երկուսին առաջարկել են, նրանք դիմադրում են ու «ծանակեի» հակափասարկներ բերում:

Խոսացած դարականոնը: ➡

Հայոց ցեղասդանության գողերի ոգեկոչման երեկոներ Գերմանիայում

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎԱՏԵԾՅԱԼ

Գերմանիա

Ապրիլի 24-ին Հայոց ցեղասդանության գողերի ոգեկոչման հանդիսավոր արարողություններ են անցկացվելու Գերմանիայի սարբեր ֆողաբներում. անուուես դրանցից առավել ներկայացուցչական են Բեռլինում եւ հայաբաս Քյոլնում կազմակերպվող երեկոները: Վալենսին Պողոթնոզովի 1981-ին վրձնած «Ռեվիեմ» կսավն է գեեեղվել 2017-ի բեռլինյան հրավիրասոմսի դիմերեսին՝ ծանուցելով, որ հուուահանդեսը սկսվում է ժամը 19-ին, ԳԳԳ մայրաֆողաֆի դասնության թանգարանի ընդարձակ բակում, որի ադակայա ծածկը դասիլիմի գործառույթ է ընձեռնել արձակ այդ սարածությանը՝ միաժամանակ հին դասմականը ազուցելով ժամանակակից ճարարադեսությանը:

Գերմանահայոց կեներնական խորհրդի, ՀՀ դեսդանության, Գերմանահայոց առաջնորդարանի, ինչդես նաեւ Բեռլինի հայ համայնի, հայ եկեղեցական եւ մեակության համայնների նախաձեռությամբ հրավիրված հուուահանդեսին բացման խոսքը վերադասիված է ԳԿԽ վարչության անդամ Անի Սմիթ Տաբեսյանին, ելույթ կունե-

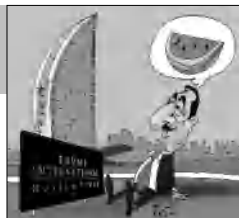
ման Բեռլինում ՀՀ դեսդան Աոոս Սմբասյանը, Բունդեսբողի փոխխոսնակ Էդելգարդ Բուլմահնը:

Համբուրգի սեխնիկական համալսարանի նախագահ, միկրոկեեսաբանության դոկտոր դրոֆեսոր Կարադես Անդրանիկյանը ներկաներին կդասի իր ընսանեկան հուուերը, ինչդես մեզ փոխանցեց 2011-ին, եւ «Ազգ»-ն առիթ ունեցավ դրանք ներկայացնել նույն սարվա հունվարի 22-ի համարում: Անդրանիկյանը Սվազում ծնված հոր կողմից ոչ մի ազգական գողեր են, 6 սարեկանում հայրն ականասես է դառնում եկեղեցում իր հարազաների ողջակիզմանը, ֆողերի սանը դասուդարված Երուսաղեմ է հասնում, ադրում որբանոցում, 30 սարեկանում հանդիում Այնթադից Հալեղ, ադա Երուսաղեմ հասած մորը, անուսանում է, գործ փնսրելով հասնում է Ամման, այնուուես Կարադեսն ուսանելու է մեկնում Բեյրութ, ադա նույն նդասակով սեղափոխվում Գերմանիա: Վերադրողի հողթանակ կարելի է անվանել 2004-ին գերմանական բնադահողանական մրցանակի դասինեկիր Կարադես Անդրանիկյանի ուղին, որի համբավը վաղուց դուրս է եկել Եվրոդայի սահմաններից:

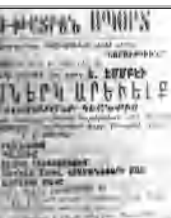
Բեռլինում հրավիրված երածական ընդմիջումներով հազեցած հուուահանդեսը կեգրափակվի Գերմանահայոց փոխառաջնորդ Սերովբե վարդադես Խախանյանի հիեասակի խոսքով եւ աղթով:

Նույն օրը ժամը 19.30-ին Քյոլնի ս. Սահակ - ս. Մեսրոպ եկեղեցում հրավիրված երեկոյին երիսաարդների մասնակցությունն է ընդգծված: Ողջույնի խոսք կասեն Քյոլնի հայ համայնի ասեմադես Սիմոն Նիփիայը (գերմաներեն) եւ առաջնորդարանի մեակույթի հանձնախմբի անդամ Տիգրան Բազրասունին (հայերեն): Հուուահանդեղ հանդես կգա ծանաչված հրադարակախոս, հեղինակ Հեերիկ Ս. Բրոդերը: Ելույթ կունենան Քյոլնի հայ համայնի Արսակ Ոսկանյանի ղեկավարած «Կոմիսաս» երգախումբը, դասնակահար Իրինա Տարակերը, սողարան Անուու Նազարյանը:

Ապրիլի 24-ին ժամը 19.30-ին Սյունիեների եկեղեցիներից մեկում Allerheiligen-Hofkirche-ում ելույթ կունենան ծանաչված երածական Լիլիան Ակողովան (դասնամոր), Անուու Նիկողոսյանը (ջութակ), Լեոն Մուրադյանը (թավջութակ): Հայոց ցեղասդանության 102-րդ սարելիցին նվիրված համերգի հովանավորը Հառլ Ազնավորն է, ողջույնի խոսքը վերադասիված է Բունդեսբողի նախագահ Նորբերտ Լամմերին:

Աղադակող սիսալ բաբվում

Հայոց ցեղասդանությանը նվիրված առաջին գեղարվեստական կինոֆիլմ

Թուրքական հանրապետության վախճանը

124

124

11

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Պետրոսյան, ԱՄՆ

Աղաղակող սխալ Բաբկուն

Մանրակրկիս հետաքննություն անցկացնելն ու աշխատանքի նկատմամբ դատաբանական շահագրգռություն ցուցաբերելը այն չափանիշներն են, որ նախագահ Դոնալդ Թրամփը ցանկանում է իրականացնել իր ընտանիքի կողմից՝ բացի իրենից եւ իր ընտանիքի անդամներից: Իրենից առաջ, նախագահական եւ հանրային ծառայությունների դատախազների բոլոր թեկնածուները դատարանում էին հաշվետվություններ ներկայացնելու իրենց ֆինանսական գործունեությունների վերաբերյալ: Թրամփը, սակայն, հրաժարվեց հրապարակել իր իրականությունը իր ֆինանսների եւ վճարած հարկերի վերաբերյալ: Այդուհանդերձ նա ընտրվեց նախագահ եւ խոստացավ իր կառավարության աշխարհի հետ, այդ ոլորտի ամենօրյա գործառնությունները վստահելով իր որդիներ Դոնալդ կրտսերին եւ Երկին: Սակայն, Թրամփը շարունակում է ցուցաբերել ֆինանսական հետաքննություններ իր ընկերությունում:

Եթե կայի ոլորտի մասնագետները, ներառյալ կառավարական եթիկայի գրասենյակի սնտեր Ուոլտեր Շոուրը նույն են, որ նախագահ Թրամփը բավականաչափ ջանքեր չի գործադրում ազգայնությունը պահպանելու իր ծախսերի վերաբերյալ: Դա, վստահեցնում են նրանք, առաջնորդելու է ֆեմինիզմի շարժումը, ֆանի որ նա բիզնես կառավարում է աշխարհի սարքեր երկրներում, այդ թվում նաեւ հասկալիս որոշ անկայուն վայրերում: Փաստական ֆեմինիզմի շարժումներ վեր-

ջերս ուղղված են եղել նրան եւ նրա բիզնես գործառնություններին աշխարհի ամենակոռուպացված երկրներից մեկում՝ Ադրբեյջանում: Խոսքը Թրամփի վասազույն գործարքը հորջորջված «Թրամփ Թաունթրի» մասին է, որին անդրադարձել է «ԱԶԳ-ը» մարտի 24-ի իր համարում: Այնտեղ նվազ վասախաճաքով Մամադովի որդին վերջերս ընդհարվել է Մեհրիբան Ալիեյալի կլանի՝ «Փառա հոլդինգ գրուպի» հետ, հաճախողներին մոլորեցնելու առնչությամբ:

Ամերիկյան հասարակությունը ամեն օր է առնչվում նման սկանդալների հետ, որոնք սովորական երեւոյթներ են դարձել: Սակայն կոռուպացված կառավարությունների հետ գործունեություն ծավալելու Թրամփի ներգրավվածությունը անցնում է գործարարական եթիկայի սահմանները եւ հակասում ամերիկյան օրենքներին եւ ազգային անվտանգության դրոյթներին:

Այդ առնչությամբ դեմոկրատական կուսակցության երեք սենատորներ համադասախաճաք մարմիններին ուղղված իրենց նամակում դաժանաբան են հետաքննություն անցկացնելու Բաբկուն Թրամփի գործունեության ծրագրերի վերաբերյալ՝ այն բանից հետո, երբ «Նյու Յորքեր» դատարանական հրատարակել է «Թրամփի վասազույն գործարքը» խորագրով հոդվածը:

Սենատորներ Շերոյ Բրունդի (Օհայոյից), Դայան Ֆեյնսթեյնի (Կալիֆոռնիայից) եւ Բեն Կարդինի (Մերիլենդից) նամակը ուղղված է եղել գերագույն դա-

սախագ Զեֆ Սեւեզյան, գանձադատարանի ֆարսուղար Սթիվեն Մուլեյանին եւ Յեսաֆնությունների դաճնային բյուրոյի սնտերն Զեյնա Կոմիին: «Հողվածում նշվում է նախագահ Թրամփի եւ նրա կազմակերպության կառուցող Ադրբեյջանի վասախաճաքով, կոռուպացված օլիգարխների եւ իրանական «Յեղափոխության դաճնային» ընկերության հետ: Չնայած Թրամփի կազմակերպությունը կարծես դուրս է եկել Բաբկունի «Թաունթրի» գործարքից, այնուամենայնիվ, այդ կազմակերպության հնարավոր ֆեմական դատարանական վերաբերյալ որոշ լուրջ հարցեր դնում անողորմաբան են մնացել», նշել են սենատորները իրենց նամակում:

Նախաճաք իրավական խնդիրներին անդրադարձնալը մի կա-

րեւոր հարց է առաջանում մեր մտքերում: Ինչո՞ւ էր Ադրբեյջանը դուրս մնացել մահմեդական այն երկրների ցուցակից, որոնց ֆաղափարների մուսուլման Նախագահներ արգելվել էր:

Բայց հետաքննության դաճնային ցուցակի լուրջ ֆաղափարական եւ իրավական ենթաստիպում: 1977-ին ընդունված «օսար կոռուպացված ընկերությունների հետ գործունեություն ծավալելու մասին» օրենքը արգելում է ամերիկյան ընկերություններին մասնակցելու այնպիսի նախագծերի, որոնք նյութական օգուտը դիմաց վարձահատուցում են ինչու օսար կառավարության մի դաճնային: Տեսնենք, թե հետաքննությունը, եթե այն կատարվի, ինչ է դարձելու:

Առայժմ միտքարկներ այն լուրով, որ Բաբկուն վերոնշյալ ծրագ-

րի վրա վասնված փողերը հոգացել է Ադրբեյջանը, որի հարստությունը վերջին մի քանի ամիսների ընթացքում սկսել է երեքալ: Մյուս կողմից «Բրիտի Փեթրոլիումը», որն Ադրբեյջանի գլխավոր ներդրողն է համարվում, որոշել է դադարեցնել իր գործողությունները Շահեբնիդի նախագահներում: Նաեւ Վրաստան է որոշել վերջ տալ ազդեցիկ գաղափարներից իր կախվածությունը:

Յեսաֆնությունը կանցկացվի, թե ոչ, բացահայտումներն արդեն իսկ խամբեցրել են Թրամփի բիզնես գործարքները:

Երբ այսօրվա ցուցակները ցուցաբերում են դրված խաղաղությանը, ինչ լուծում կարելի է ակնկալել Թրամփից դարաբայան հարցի վերաբերյալ: Նա դեռ այդ խնդիրն չի անդրադարձել, որովհետեւ նոր է դեռ իր դաճնային եւ սովորելու ցուցակում ունի:

Թե ինչ ուղեծր է հղելու հայկական համայնքին ապրիլի 24-ի առթիվ՝ նույնպես անորոշ է: Անկանխատեսելիությունը նրա ֆաղափարականության բնորոշ հատկանիշն է եղել, բայց նա առնվազն դատարանում է հետետրական եւ կայուն լինել: Եթե մանրակրկիս հետաքննություն անցկացնելը նրա առաջնահերթությունների ցուցակում է, աղա առաջին հերթին ինքը դիմի ենթարկվի այդ ֆաղափարականությանը: Այլապես սխալ հաշվարկների հետաքննություն Բաբկունի սնտերկացած «Թաունթրի» կարող է խորհրդանշել դաճնային իր ֆաղափարականության:

Թարգմ. Տ. ՕՐՈՒՄԿՅԱՆԸ

ՎԱՐՐԱՍ ԱԹԱՆԵՍՅԱԼ

Մեխակաճանյան

Ծանր է Ադրբեյջանի ընտրությունը

Ապրիլի 7-ին Միացյալ Նահանգները հրթիռակոծեցին Սիրիայի կառավարական ուժերի Շահիրաթ ռազմական օդանավակայանը: Եւ Մերձավոր Արեւելքում իրավիճակը փոխվեց: Պաճնային ամերիկյան հրթիռակոծումը դատարանական էր իրողը նահանգում սիրիական բանակին վերագրվող փոփոխական զենքի կիրառմանը: Այդ փաստը, սակայն, որեւէ հետաքննությամբ հաստատված չէ: ԱՄՆ այդ ֆայլը, այսպիսով, շարունակում է մնալ բացառապես ֆաղափարական, ֆանի դեռ հակառակն աղաղակող փաստեր չեն ներկայացվի: Բայց այդ մասին ֆեմ են մտածում: Ներկայում ամենամանրակրկի խնդիրն է՝ որքան կխորանա ԱՄՆ-Ռուսաստան հակասությունը, իսկ եթե այդ հարաբերությունները զման կարգավորման, աղա յուրաքանչյուր կողմ ինչ կկորցնի կամ կսահի:

Մեծ ֆաղափարականության մեջ իմսրիզները երբեք բացառված չեն: Եւ այս իմաստով, զուցե, իրականությանը մոտ են մեկնաբանությունները, որ ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը ստեղծված իրավիճակն արդեն իսկ օգտագործել են, որովհետեւ դաճնային ամերիկյան հարցում: Ինչի՞ մասին է խոսքը՝ մանրամասնությունները հայտնի չեն: Տեղեկություն կա, որ Մոսկվա այցելության ընթացքում ԱՄՆ դատախազները Թիլերսոնը Ռուսաստանի նախագահ Պուտինին է փոխանցել սիրիական կարգավորման ինչ-որ դրամ, եւ իհիմա Վաշինգտոնում սղախում են Մոսկվայից դատարանի:

Սիրիական թեման մեզ հետաքննում է այնքանով, որ Մերձավոր Արեւելքը մեզ հարեւան սարածաբան է, իսկ հակամարտության մեջ ներգրավված կողմերից ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը հանդիսանում են ԵԱԳԿ Միմսկի խմբի համանախագահ երկրներ: Եւ ցատերի ակնկալիքն այն

է, որ Արցախի կարգավորման հարցում երկու գերտերությունները դատարանական համայնությունները, հանդես գան միասնական դիրքորոշմամբ: Մերձավոր Արեւելքի իրավիճակը նաեւ անվտանգության իմաստով է հետաքննություն ներկայացնում: Այն առումով, որ եթե այդ սարածաբանը վերջնականապես թաղվի դատարանի ճահճում, աղա իրադարձությունների մեջ կարող են ներգրավվել մեզ անմիջապես հարեւան երկրները՝ Թուրքիան եւ Իրանը: Իսկ դա կարող է դեռնացնի սալ նաեւ Ադրբեյջանի հետ Արցախի հակամարտության զոտում կան հայ-ադրբեյջանական սահմանի Նախիջևանի հասկածում: Այնպես որ Մերձավոր Արեւելքում խաղաղ կարգավորումը ձեռնարկ է ոչ միայն Սիրիայի ժողովրդին, այլեւ մեզ:

Այս իմաստով հարկ է ուճադրություն դարձնել, որ անցած ցարաթ Բիճեկուն ՅԱՊԿ անդամ դատարանների զազաթաճողովում լուծում սսացավ կազմակերպության գլխավոր ֆարսուղարի հարցը: Այդ դատարանին նսանակվեց Յայասանի Անվտանգության խորհրդի ֆարսուղար, գեներալ Յուրի Խաչատուրովը: Որոշ մեկնաբաններ Խաչատուրովի նսանակունը բացատրեցին Բելառուսի նախագահի վերաբերմունքի փոփոխությամբ: Գուցե նաեւ այդպես է, բայց այդ նսանակուն գլխավոր ուղեծրը արսափն ֆաղափարական էր: ՅԱՊԿ-ը ստեղծված իրավիճակում չէր կարող ի ցույց դնել ներքին սարածայնությունները: Միջազգային ասղաբեզում դա կրիսվեր որդես Ռուսաստանի նախագահի թուլություն կան նույնիսկ անգործունակություն:

Խաղաղույնն այնքան բարձր է, որ ոչ Բելառուսի, ոչ Ղազախստանի նախագահները չէին կարող հերթական անգամ սորդեղախաղել ՅԱՊԿ գլխավոր ֆարսուղարի նսանակունը: Դա, կրկնեմ, կնսա-

նակեր ձեռնոց նեղել Պուտինին եւ միաճանակ ցուցաբերել ֆաղափարական կուլաբորաջիոնիզմը՝ սղախարկելով արեւմտյան այլաճսի ցաղերը: Նման ֆայլի ուճ եւ համարձակություն ոչ Բելառուսն ունի, ոչ Ղազախստանը:

Ավելին, այդպիսի որոճնանը նախորդեց դիվանագիտական որդեսինգ: Այս դեղիում՝ Ադրբեյջանի նկատմամբ: Նախ Բախու այցելելու Ռուսաստանի Անվտանգության խորհրդի ֆարսուղար Պաճնուճեղը: Վերջինս դրոճեսինգալ հետախույզ է, ճանանակին գլխավորել է Ռուսաստանի Անվտանգության դաճնային ծառայությունը: Սովորաբար այդ մակարակի դաճնայինները որեւէ երկիր աշխատանքային այց են կատարում, երբ ծագում է կարեւորագույն ասելի փոխանցելու անհրաճեճություն, իսկ դատարանների դեկավարների հանդիղում կազմակերպելու ճանանակ չկա: Ինչ ուղեծր է Ադրբեյջանին փոխանցել Պաճնուճեղը, որը, ըստ դատարանական հաղորդագրության, Բաբկուն ֆնարկել է անվտանգության հետ կաղված հարցեր: Այս հարցի դատարանին իմանալու համար հարկավոր է հետեւել Ադրբեյջանի վարին:

Պաճնուճեղի այցից որոճակի ճանանակ անց Ալիեղը Թեհրան գործողեց դատարանության նախարարին: Թեեւ վերջինս դատարան է որ ուղակիրորեն ներգրավված լինել ընթացող գորավարճություններին: Նսանակուն է, որ Ադրբեյջանը դատարան է աներ այդ ճեսը՝ դատարանություն նախարարի մակարակով ճիղում ունեմար Իրանի հետ: Դա ուղեծր էր, որ Ադրբեյջանը սարածաբանային անվտանգության հարցերում զսնվում է ՅԱՊԿ կոնցեղոյիայի եւ ռուս-իրանական համագործակցության ճիղի մեջ:

Ուճադրության է արճանի, որ Պաճնուճեղից անմիջապես հետ Բախու էր այցելել նաեւ Ղազախստանի նախագահ Նա-

զարաբեղը: Այդ այցը դատարան էր սեղի ունեմար անցյալ աճնանը, բայց Նազարաբեղի հիվանդության դատարանով հետաճգվել էր: Տվյալ դեղիում իճխող սղախուրություն է, որ Նազարաբեղը նույնպես ինչ-որ ուղեծրներ փոխանցել է Ալիեղին եւ համադատարանայինաբար այդ մասին տեղեկացրել Ռուսաստանին: Եւ դատարանական չէ, որ վերջերս Ռուսաստանի արսորճնախարար Լավրովը վերսին խոսել, որ Ռուսաստանը կողողներ, եթե Ադրբեյջանը մասնակցել երկարակալան ինստեղաջիային:

Այս ամենը ֆաղափարական իրադարճությունների անոնսավորում չէ, իհարկե: Բայց ուճազրավ է որդես հնարավորություն, երբ Յայաստանը եւ Ադրբեյջանը կարող են հայտնվել երկարակալան նույն ինստեղաջիոն խմբում:

Այս տեսակունից չափազանց իմսրիգային ֆայլ է արել Regnum-ը: Գործակալությունը հրաղարակել է 1997թ. օգոստոսի 1-ին Վաշինգտոնում Ձիմթոն-Յեղյար Ալիեղի հանդիղման դատարանական սղազրությունը: Թե ինչպես է այդ փաստաթղթը հայտնվել ռուսաստանյան լրատվամիջոցի սրամադրության սակ, կարելի է միայն ենթադրել: Յականճալան է, որ, ըստ սղազրության, Յեղյար Ալիեղը բացառապես Միացյալ Նահանգների հետ է կաղել Արցախի խնդրի կարգավորման հետանկարը եւ Ձիմթոնի հասցեին այնպիսի գոլասաններ հնչեցրել, որ վերջինս կատակել է. «Աղա թե ուղիղի զբաղվի իմ փիառով...»: Գուցե այդ հրաղարակումը դարճ ակնաճրկ է Ռուսաստանի իճխանություններին, որդեսգի Ադրբեյջանի աշխարհաֆաղափարական ընտրության հետ մեծ հույսեր չկաղեմ: Բայց մյուս կողմից էլ՝ չէ՞ որ անցել է երկու տասնամյակ, եւ Ռուսաստանում այսօր բոլորովին այլ ողակի իճխանություն է:

ՈՌՁԱ ԶԱՐԱՄՅԱՆ

Շատ ժողովուրդներ ունեն ողբերգական դաժանության իրենց արմատները, եւ եւ կարծում են, որ այդ ողբերգությունները ծագում են մեկը մյուսից: «Հիմա ո՞վ է հիշում հայերի 1915 թ. կոտորածի մասին»:

Ծիծեռնակաբերդ. իմ ժողովրդի հավերժական արցունքները

Պատմությունը հիշելը, հերոսներին մեծարելը բնորոշ են մեզ՝ հայերիս: Սերունդների հիշողության մեջ աղբյուր են երիտարների գործած ոճիրները: Ցեղասպանությունը ինչ-որ անկրկնելի հրեշտակով բան է, 1915 թ. ողբերգությունը: Աշխարհի բոլոր հայկական եկեղեցիներում ապրիլի 24-ին հավաքվում են, որդեսգի նշան մեր ողբերգության սարեւիցը, արտահայտելով իրենց չբարձաձայնված մղկացող, ահավոր ցավը:

Յուրաքանչյուր ժողովուրդ ունի իր հավերժական արցունքները: Եվ նրանք անարբեր չեն հիշողության այն ցավի հանդեպ, որն աղբյուր է յուրաքանչյուր հայի սրտում: Մարդիկ գլխահակ հեռանում են հուշարձանից: Հիշելը դյուրին չէ, ահավոր է, բայց մոռանալը՝ նույնպես: Ափսոսում այդ օրվա համար զեւել են յուրաքանչյուր բառակապակցություն՝ սգո տոն: Տոն, ֆանի որ, ի հեռուկա Ցեղասպանության եւ դրա նեղ կազմակերպիչների, գոյատևեց եւ շարունակվում է աղբյուր հայ ժողովուրդը: Պատմական հիշողությունը չկորցրած ժողովուրդը հավերժական է:

Գերմանացի ռեժիսոր, ծագումով թուրք Ֆաթիհ Ակինը 2015 թ. նկարահանեց «Սոյ» ֆիլմը՝ ընթացիկ Հայոց ցեղասպանության վսանգավոր թեման: Հեղինակն ասում է. «Ես հնարավորություն ստացա վեր հանելու ամբողջ կյանքում ինձ հուզած թեման, որը կարելի է նաեւ իմ երկրի համար: Ամեն ազգ ունի հանցագործություն. հարցը այն ինտեսովանել կարողանալն է եւ արածի համար ներողություն խնդրելը: Թուրքիայում աղբյուր ծնողներս չեն ժխտում Ցեղասպանության փաստը: Թուրքիայում վերջին հարյուր տարում մարդկանց ուղեղները լվացել են եւ հիմարացրել»: Ֆիլմը ցուցադրվեց Թուրքիայում. բնականաբար, մարդկանց արձագանքը միանշանակ չէր:

Փարիզում մի առիթով ես մտա գրախոսության եւ գրադարակի վրա տեսա Ֆ. Վերֆելի «Մուսա լեռան ֆառատուն օրը» վեպը եւ Մազախ Նեյմանի «Հայերը» գիրքը: Այդ ժամանակ ես մտածեցի՝ արդյոք գնում եմ դրան: «Երեւի գնում եմ, որոշեցի ես: Բայց ովքեր են նրանք, բարեկամներ, թե՞

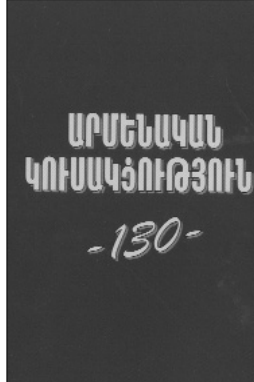
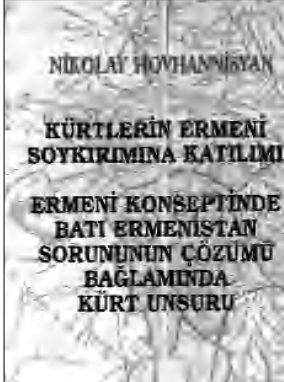
չարակամներ: Չարակամը դրանք գնում է ոչնչացնելու, մարդկանցից Ցեղասպանության վկայությունը թաքցնելու նպատակով»: Մուսա լեռը ֆառատուն օր տակազ կիսաբազուկի ճակով, առանց հացի ու վառողի, մարմնավորելով տկուրությունն ու արիությունը: Հեղինակը հանդես եկավ որդես արվեստագետ-մարզաբե, սարեգիր, մարդկությանը նախազգուշացնում է մեծագույն սղառնալիքներից: Նա հավաստում էր, որ Հայաստանը կվերածնվի. «Այս փոքր մասը, որ դեռ դառնալից է նրա մեջ, թանկարժեք արյուն է, որից ծնունդ կառնի մի հերոսական սերունդ»: Տարիներ անց Ավստրիայում եւ Ամերիկայում աղբյուր հայերը, հարգանքի տուրք մատուցելով հեղինակի հիշատակին, բոլոր արգելիներին հակառակ, Ֆ. Վերֆելի աշխատանքը կառնալից ժողովուրդից նրա սիրելի Վերնա, որտեղ կայացավ երկրորդ թաղումը:

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԿ

Երկու տար գիրք

ՌԱԿ Կենտրոնական վարչությունը օրես հրատարակեց միանգամից երկու գիրք՝

ա) **Պրոֆ. Նիկոլայ Հովհաննիսյանի**՝ մատուրդ սարի կրկին ՌԱԿ հովանավորությամբ լույս ընծայված՝ «**Զրդերի մասնակցությունը հայերի ցեղասպանությանը. Զրդական գործունը Արեւմտյան Հայաստանի հարցի լուծման հայկական հայեցակարգում**» խիստ այժմեական գրքիկի թուրքերեն տարբերակը՝ թուրքագետ **Պետրոս Չավիկյանի** թարգմանությամբ:

բ) «**Արմենական կուսակցություն- 130**», որտեղ ամփոփված են 2015 թ.ին ՀՀ Ազգային ակադեմիայում Արմենական կուսակցության 130-ամյակի առթիվ ՌԱԿ-ի մատչելի նյութերը՝ **Սուրեն Սարգսյանի** խմբագրությամբ: Նյութերի ժողովածուում տեղ են գտել Երվանդ Ազատյանի, Լեւոն Շիրինյանի, Սուրեն Սարգսյանի, Արսեն Ներսիսյանի, Ռուբեն Սահակյանի, Համլետ Գեորգյանի, Զմարիկ Ավագյանի եւ Արմեն Կարամյանի գեղարվեստները:

Չույզ հասրները լույս են տեսել «Տիգրան Մեծ» տղագրանից:

Գրքերից ամփոփ օրինակներ կարելի է ձեռք բերել ՌԱԿ Կենտրոնական գրասենյակից, Երևան, Հանրապետության 47 հասցեից:

Ցեղասպանությանը նվիրված լապտերայուներ Շվեյցարիայում

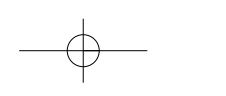
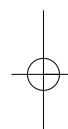

Ապրիլի 1-ի «Արմինյան Միտր-Սիֆթեյթ» Եւրոպայից թուրքիայում լույս տեսնող «Ալյոս» տղարեկանից արտատեղ է **Ֆաթիհ Գյուլհան Դիլերի** հողվածը, որտեղ լրագրողը նշում է, որ Շվեյցարական մի դասարան մարտի 22-ին մեծել է Շվեյցարիայում մատչելի շարժված Հայոց ցեղասպանության հուշարձանի կառուցման դեմ ներկայացված առարկությունները: Որոշման դեմ բողոքարկման համար նշանակվել է վերջնամեծակե՝ ապրիլի 19-ը:

Ծրագիրը հավանության է արժանացել Ժնևի ֆաղաբարձարանի կողմից դեռևս 2008-ին, սակայն իրագործումը հետաձգվել է Թուրքիայի արտոնմանառարության եւ Շվեյցարիայում գործող թուրքական կազմակերպությունների ճնշումների ներքո:

Հուշահամալիրի վայրը երկու անգամ տարբեր տասնամյակներով փոխվել է: Ի վերջո որոշվել է այն տեղակայել Ժնևի Սենտ Անթուան կանտոնի Տրեմբլի այգում: Հուշահամալիրը ավելի ճիշտ արվեստի յուրահատուկ տեսակ է, որտեղ ներկայացված են հիշողության 9 փողոցային լապտերայուներ: Ծրագիրը հենց այդպես էլ կոչվում է՝ «Հիշողության լապտերայուներ»: Հեղինակն է փարիզահայ արվեստագետ **Սելիֆ Օհանյանը**: Լապտերայուների վրա գրություններ են, մի ֆանիսի վրա մեկից ավելի, որոնք Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակ են հավերժացնում:

Ռոս. արգել. Պ. Բ.

ՈՌԴՈՒՆՑ ԱՎԱՆԵՍՅԱԼ

Ղազախստանում «FSU Բանկի» հափեցակությունների գործով դատարանի որոշումը...

Բոլոր 8 սարհներին, որ շարունակվում էր «FSU Բանկի» գործով...

Փախած միլիարդատերը՝ Եվրոպայում

Տակայան համար: Սակայն 2016թ. դեկտեմբերին Ֆրանսիայի Պեյստրիտորը չեղյալ հայտարարեց...

ձություններ: Իհարկե, նման խարդախություն Աբլիազովը իմնուրույն իրականացնել չէր կարող...

Աբլիազովի հանցագործ սխեմաներն այնքան ճարտիկ դուրս եկան, իսկ հանցագործության արդյունքներն այնքան մեծածավալ...

րին եւ օգտվում ժողովրդական կերակրված ֆառաֆական գործիչների անբողջական աջակցությունից:

3 հայկական ֆիլմ կաննի կինոշուկայում

Կաննի (Ֆրանսիա) այս արվա հոբեյանական 70-րդ կինոփառաշունի օրերին միջազգային ավանու կազմակերպված կինոուկային (Marché du Film) առաջին անգամ կմասնակցի Պայասանը երեք ֆիլմերով...

Մերի Հիլսի «ՌՎ Ե այսօր հիշում» ցուցահանդեսը

Մերի Հիլսը վերադարձնելի կյանքի առաջ:

Մասաչուսեթսի (ԱՄՆ) նահանգային ներկայացուցիչների թալաթի Պասկերաուսահուս ապրիլի 10-17 ցուցադրվել են բնիկ արլինգսոնցի, մրցանակակիր նկարչուի Մերի Հիլսի ջրաներկով վրձնած դիմանկարների շարքը:

«Ամեն մեկի դեմքին գրված էր մի ուրույն Պասմություն ոչ միայն աներեակայելի վայրագությունների, այլև հերոսական Պայաթի եւ խիզախության: Ես ցանկացել եմ սարսափի կողմին ցույց տալ նաեւ այդ ոգին»:

Հիլսը ներկայիս դասավանդում է Արլինգսոնի երիտասարդ մասնագետների Պրոֆեսիոնական հասուկ դորոցում: Նրա կսավները ցուցադրվել են Նյու Յորկում, Նյու Ինգլենդում, Արիզոնայում եւ այլուր:

ՎԵՐԺԻՆԵ ՍՎԱԶԼՅԱԼ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր ՀՀ Գիտության վասակալոր գործիչ ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի Առաջատար գիտաբան

Սուրբան Արթուր Գամիդի իշխանության սատարումից եւ 1908 թ. Սահմանադրության ընդունումից հետո, կառավարության գլուխն անցած երիտարերը, ձգտում էին ոչ միայն լուսավորել օսման կայսրությունը, այլև՝ բռնությամբ ոչնչացնել կամ ձուլել՝ թուրքացնել հայերին եւ փրսոնյա մյուս հողատեր ժողովուրդներին, ստեղծել համախառնական հանրակրթական սերունդ՝ Միջերկրական ծովի երկայնքի միջին Արթուրյան երկրամաս:

1915-1923 թթ. Հայոց ցեղասպանությունից վերադարձ ականատես-վկայները, որոնք այլևս չկան, իմ գրառումների ընթացքում ամենայն մանրամասնությամբ դասնում էին ֆանտոմի դարում իրագործված առաջին ցեղասպանու-

նադասականների հետ եւ ստագրել: 1999 թ. գրանցված արաբերենով ստագրիզը նա ուղարկել էր ՀՀ ԳԱԱ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի արխիվին: Այդ ստագրության մեջ ներկայացված են արաբ անադասականներ 119 արեկան ալ Գըհըմի (ծնվ. 1880 թ., Ռաֆա), Բաժիր էլ Սաադիի (ծնվ. 1901 թ., Ռաֆա), արաբ կին անադասական Բաթրայի (ծնվ. 1906 թ., Դեյր էլ Զոր), Հաթ Ալիի (ծնվ. 1905 թ., Ռաս ու Այն), Արթուր Դաֆուրի (ծնվ. 1915 թ., Ռաս ու Այն) վկայությունները:

Այդ հինգ վկայությունները եւ թարգմանել են սվեդ արաբերենից հայերեն եւ, վերծանելով, ներկայացրել իմ «Հայոց ցեղասպանություն. Ականատես վերադարձների վկայություններ» (Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., 2011, 880 էջ) սվեդ գրքում [վկայություն 302-306] ի արաբ 700 այլ վկայությունների: Ասորե մեջբերում ենք ժողովրդական այդ ուսագրավ նյութերը:

օգնում էին. մեր ուղերը կրելով՝ այդ սվեդ ու ծարավ հայերին կաթ էին խմեցնում ջրի փոխարեն: Նրանք այնքան հյուծված եւ ուժաստատ էին, որ կանգնած վիճակում գեթին էին փռվում եւ ոչխարների դեմ մեռնում էին»:

Իսկ Հաթ Ալին իր վկայության մեջ նշել է, թե ինչպես ինքը փրկել է մի ֆանի հայերի, նաեւ հիշատակել է մի արաբ ցեղախմբերի, որոնք եւս մարդկայնորեն օգնել են հայ սառադայալ ախորայներին. «Ես 1915 թ. մոտ 800 արեկան էի եւ լավ եմ հիշում սառադայալ ախորայական հայերին: Նրանք հոգնած, ուժաստատ, կիսամերկ ու արյունվա եկան հասան Ռաս ու Այն: Ես նրանց մի ֆանիսին արաբ, թափեցի մի մեծ փոսի մեջ, եւ նրանք փրկվեցին իրենց հետադարձ թուրք ուսիկաններից:

Միհրական մի արաբ ախորայներ եւ օգնեցին այդ հայերին: Այդ բարի արաբներից էին Շանմարը, Բակկարան, Ուբահան, Ազուբեն, Հարիբը, Ալ Մուհամեդը,

հանված հայերը, ծայր ասիական ուժաստատ հասնելով Ռաս ու Այն, կանա, թե ականա իրենց կյանքը փրկելու համար ծառայեցին արաբների սնունդ: Նրանց կանայք գեղեցիկ աչքեր ունեին եւ շատ ախասատ էին: Այդ կանայք ստիպված ամուսնացան մեր անադասական ցեղախմբերի եւ կան գյուղադատների հետ: Նրանց մեծ մասը կրոնափոխ եղավ, իսկ ոմանք ոչ: Բացասական հետեանները հայսնվեցին ժամանակի ընթացքում՝ կանաց-կանաց նրանց հոգեբանության մեջ ստեղծելով փոխ արդուներ եւ հոգեկան անջանք: Հետագայում նրանք փորձեցին փնտրել եւ գտնել իրենց ողջ մնացած հարազատներին, կադ լուսավորել նրանց հետ, միաժամանակ, որդես դարկեց կանայք՝ ընդունելով իրենց նոր կյանքը, ընթանալով եւ զավակները:

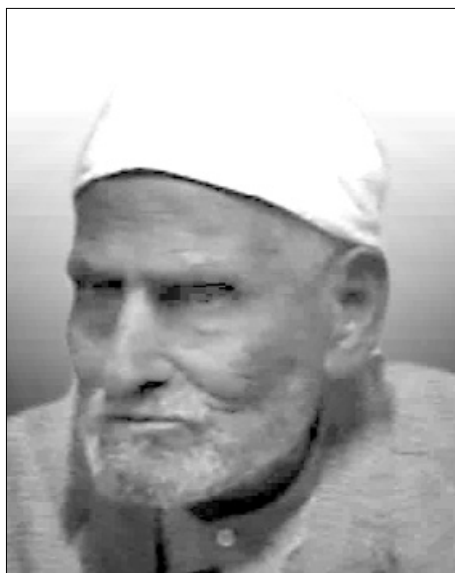
Մի հայ աղջիկ, որի հորն ու մորը սպանել էին թուրքերը, ախորի ճամփաները ֆայլել էր իր երկու փոքր եղբայրների հետ: Հոգնած ու ստատված, եղբայրները ճամփին մահացել էին, իսկ ինքը միայնակ հասել էր Ռաս ու Այն եւ հուսահատ ամուսնացել Շանմա ախորայի ցեղախմբի հետ: Նա ծնել է ինձ՝ դառնալով իմ ու իմ ֆույր, եղբայրների հոգասար եւ սիրելի մայրը»:

Վերիցելով հայ ախորայականների ողբերգական վիճակը՝ արաբ կին անադասական Բաթրան միաժամանակ բնութագրել է հայ սառադայալ կանանց. «Ես 93 արեկան արաբ անադասական կին մըն եմ: 1915 թ. ինք արեկան էի եւ լավ կիցեմ, թե ինչպես հայ ախորայականների կարավաններն իրար հետեից ուժաստատ հասնում էին Դեյր Զոր: Նրանք անջված էին, սված, ծարավ, ցնցոսիների մեջ ու ոսաթրիկ: Նրանք եկան եւ հավակեցին Դեյր Զորի կանուրջի մոտ: Մենք սեսնում էինք, թե ինչպես թուրք ժանդարներն ու չեչենները նրանց ատերին ստանում էին: Ողջ մնացած կանայք ստիպված ամուսնացան մեր արաբ անադասական ցեղախմբերի եւ գյուղադատների հետ: Նրանք դարձան ընթանալով լավ մայրեր: Նրանց մեծ մասը հավասարափոխ եղավ, իսկ ոմանք ոչ: Մենք հիացած էինք հայ կանանց գեղեցկությամբ: Նրանք սֆանելի աչքեր ունեին: Բացի այդ, նրանք հավասարակշռված էին, հնազանդ ու դասավոր: Նրանք երբեք չմուրացին:

Թուրքերը հայերին ցեցին սիրական անադասները, իսկ արաբները, մեղքանալով նրանց, հավակեցին»:

1915-1923 թթ. Հայոց ցեղասպանությունից հետո հազարավոր անսուն ու անհայրենի մնացած թվառ հայեր հյուրընկալ ջերմ վերաբերմունքի են արժանացել արաբական երկրների (Սիրիա, Լիբանան, Իրաք, Եգիպտոս եւ այլն) կառավարություններին ու ժողովուրդներին կողմից: Օգտվելով այդ հյուրընկալ վերաբերմունքից՝ հայրուր հազարավոր հայեր նոր կյանք են սկսել այդ երկրներում՝ լուսավորվելով մշարթուն երախագիտության զգացումներ:

Արաբ անադասականների մարդասիրական վերաբերմունքը Հայոց ցեղասպանությունից մազադուրծ արեւմտահայությունը

Ալ Գըհըմ (ծնվ. 1880 թ., Ռաֆա)

Բաժիր էլ Սաադի (ծնվ. 1901 թ., Ռաֆա)

Բաթրա (ծնվ. 1906 թ., Դեյր էլ Զոր)

թյան դասնախաղաղական իրադարձությունները:

Իթիհասի գործադիր կոմիտեն նախատեսում էր այդ սեղանադրությունը եւ կոստանոն կասարել ոչ թե բանակի եւ ոստիկանության միջոցով, այլ՝ բանցից ազատված ուսուցիչներին, մարդասպաններին, ինչպես նաեւ՝ ֆրեյերին, չեքեզներին ու չեչեններին հանձնելով այդ գործը:

Պասնախաղաղական այս հանգամաններում Թուրքիայում ադող փրսոնյա ազգերի, այդ թվում նաեւ հայերի համար մեծագույն չարիք էր դարձել ընդհանուր զորահավաքը, զինահավաքը եւ հայ մնավորականների ոչնչացումը անադասներում:

Թուրքական զորահավաքին հաջորդում է զինահավաքը: Այն ուղեկցվում էր համասարած շուրջկալներով, որոնց ընթացքում «գեներ» հավակելու դասավալի սակ թուրք ոստիկաններն ավերում էին հայերի սները, կողողում նրանց ունեցվածքը, ձերբակալում, ստանում ատերին:

Հայերի բնաջնջումն իրականացվում էր եւ սեղերում, եւ ախորավայրերում՝ Միջագեցի անադասներում, հասկադես Ռաֆայում, Հավրանում, Ռաս ու Այնում, Մեսեններում, Սուրուներում, Դեյր էլ Զորում եւ այլուր:

Հայ վերադարձներից բացի, դասնական այդ փաստերի մասին վկայություններ են հաղորդել նաեւ արաբ անադասականները:

Ներկայումս Սիրիայի խորհրդարանի դասնավոր, դասնական գիտությունների թեկնածու, դամասկոսաբնակ Նուրա Արիսյանը կարեւոր եւ փաստագրական արժեք ներկայացնող հարցազրույցներ է ունեցել Սիրիայի արաբ բերդին ա-

Արաբ անադասական, Հայոց ցեղասպանության ականատես վկա ալ Գըհըմը վկայել է. «Ես արդեն 119 արեկան եմ: Ծնվել եմ Ռաֆայում: Ես լավ եմ հիշում խեղճ ախորայական հայերի սառադայալները: Նրանք բռնի վսարված էին իրենց հայրենական սներից եւ ֆայլելով, անոթի, ծարավ հասել էին միջին մեր սիրական անադասները՝ Եփրատ գեցի ափը: Թուրք մսագործները խաբել էին այդ հայերին, թե նրանք ատուրդ միջին վերադարձում իրենց սները, բայց նրանց սարան Ռաֆայի դարիսոդի հետեւը եւ ստանեցին: Նրանցից միայն յոթ հայ ընթանալով փրկվեց, որոնց մեր արաբները օգնել էին փախչել եւ ադասան սվել իրենց վրաններում»:

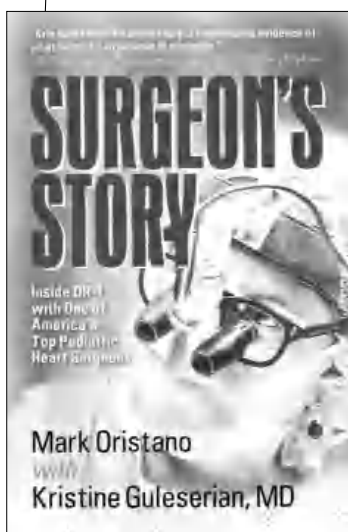
Արաբ անադասական Բաժիր էլ Սաադին եւս վկայել է. «1915 թ. ես 14 արեկան էի, Եփրատի ափին Ռաֆայում հովիվ էի եւ մերոնց անասուններն էի արածացնում: Այդ ժամանակ ես սեսնում էի մարդկանց խմբեր, որոնք հոգնած եւ ուժաստատ, ցնցոսիներով ու կիսամերկ գալիս էին մեր կողմերը: Հետո իմացա, որ թուրքական կառավարությունը նրանց սեղահանել է իրենց հայրենիքից եւ ֆել դեղի մեր սիրական անադասները: Այդ հայ սարագիրները թուրք ժանդարներին հսկողության սակ ֆայլել են երկար ժամանակ առանց իմանալու, թե ո՞ր են գնում: Այդ հայերը ճամփին էին թողել իրենց հարազատներին, որոնք չէին կարողացել ֆայլել, ատերին էլ թուրքերը ստանել էին:

Ես իմ հորեղբոր զավակների հետ մեր ուղերով գնում էինք անադաս եւ, սեսնելով նրանց խղճալի վիճակը, ոմանց

Ալ Հասանը, Ալ Ուդուան, Ժաբրան, Զուբեյդը, որոնք նույնպես շատ հայ կիցերի եւ մանուկների թափեցին իրենց ընթանալով եւ փրկեցին մահից:

Հեծյալ թուրք ժանդարներն ու զինվորները, հայ ախորայականների հետեից գալով, նրանց ստիպում էին առանց դարդարի ֆայլել: Չեչենները, ֆրեյերը եւ նույնիսկ թուրք զինվորները հարձակվում էին նրանց վրա դանակներով, կացիներով հարվածում էին, իսկ արաբները երբեք հայերին մասնով անգամ չեն դիպած»:

Նույն Ռաս ու Այնում ադող Արթուր Դաֆուրը եւս վկայել է. «Իրենց դասնական հայրենիքից բռնի կերով սեղա-

Օրիստանոյի «Վիրաբույժի պատմությունը»

Ամերիկացի գրող Մարկ Օրիստանոյի «Վիրաբույժի պատմությունը» (Surgeon's Story) դրամատիզմով եւ կարեկցանով, նաեւ հունորով եւ լարվածությամբ համեմված հասոք է Ամերիկայի լավագույն արաբան-մանկաբույժերից մեկին՝ դոկտ. Զրիսին Գյուլեսերյանին, ով այն հազվագույն վիրաբույժներից է, որ արի հաջող դասնասուն է կասարել մեկ արաբական նորածին երեխայի վրա: Օրիստանոն նրան ուղեկցում է միջին վիրահասարան եւ ամենայն մանրամասնությամբ նկարագրում փորձառու բժշկուհու զգացումներն ու վարդեսությունը:

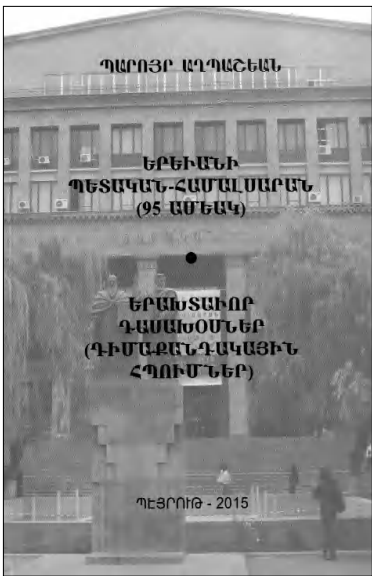
«Ծից է, թերություններ կան առողջապահության բնագավառում, բայց ես ուզում էի դասնել մեկի մասին, որ հրաշալի է կասարում իր գործը: Եթե ավելի շատ կանայք հետեւեն նրա օրինակին, մենք անկասկած կունենանք ավելի լավ առողջապահական համակարգ», նշել է գրի

հեղինակը, ով ավարել է Տեխասի Զրիստանեական համալսարանը, ախասել Դալլասում հայսնի ֆուսբոլային մեկնաբան Վեռնե Լուդկուիսի եւ Նեւիլում Օդրա Ուիմֆրեյի հետ: Նա նաեւ ճանաչված հրատարակախոս է:

158 էջանց գրին կարելի է ծանոթանալ հեղինակի «<http://surgeonsstory.com>» բլոգում:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱՂԱԼՅԱՆ

Հիճոդություն՝ երախտի Դարույր Աղբաշյանի «դիմաբանականային հայումները»

Երեւանի ղեկավար համալսարանում ստացած գիտելիքները, ինքնուրույն կերպով ստացած գիտելիքները, ինքնուրույն կերպով ստացած գիտելիքները...

մանկավարժական-գիտական գործունեությամբ հիմնականում արժանացրել է իր ժամանակակից հայ հասարակությանը...

թերթի խմբագիր Հակոբ Ավետիսյանը: Նրան բոլորը գնահատել են, դեռ անցյալ, հիճոդությունների միջոցով վերաբնակեցրել են...

մականության կյանքի երեւելի դեմքերից, դաստիարակված է: Եվ միակը նրանց մեջ, որ երախտի, ժողովրդականության խոսք ուղղեց...

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆԿԵԼՅԱՆ

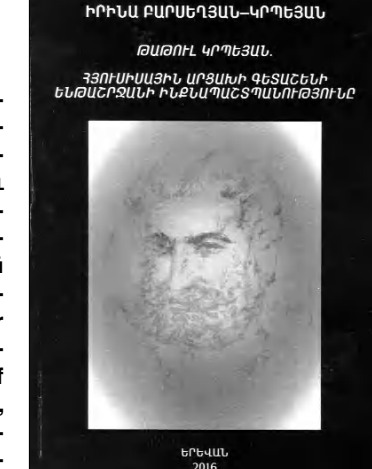
դ.գ.թ. Գիտության մեջ այսօրվա արտադրություն կա՝ «գիտության ազդեցություն», երբ երկնում մի կարճ ժամանակ հայտնված գիտությունը...

Ներսիս Եւ նրա ժամանակը

րությամբ կատարված դասախոսական գործունեությունների մասնակցությունը: Թաթուլ Կրտեւյան մարդու կերպարի բացահայտումը...

նի գլխավորությամբ 8-ամյա ինքնադասակարգված խումբում, թերեւս այս աշխատանքի առաջնությունը...

կանի կացարան: Ամենուր՝ մահճակալին, սեղանին, դաստիարակության գործունեությանը...

կանի միայն իմ դիակի վրայով», հայտարարեց նա», գրում է հեղինակը: Գեազար զործողություններն ու թաթուլի հերոսական մահը մեկ անգամ էս ցույց սվեցին...

